

§3. Những hằng đẳng thức đáng nhớ

1. Bình phương của một tổng

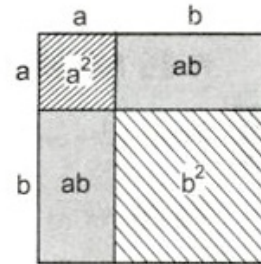
?1 Với a, b là hai số bất kì, thực hiện phép tính $(a + b)(a + b)$.

Từ đó rút ra $(a + b)^2 = a^2 + 2ab + b^2$.

Với $a > 0, b > 0$, công thức này được minh họa bởi diện tích các hình vuông và hình chữ nhật trong hình 1.

Với A và B là các biểu thức tùy ý, ta cũng có :

$$\boxed{(A + B)^2 = A^2 + 2AB + B^2} \quad (1)$$

Hình 1

?2 Phát biểu hằng đẳng thức (1) bằng lời.

Áp dụng

a) Tính $(a + 1)^2$.

b) Viết biểu thức $x^2 + 4x + 4$ dưới dạng bình phương của một tổng.

c) Tính nhanh : 51^2 ; 301^2 .

2. Bình phương của một hiệu

?3 Tính $[a + (-b)]^2$ (với a, b là các số tùy ý).

Từ đó rút ra $(a - b)^2 = a^2 - 2ab + b^2$.

Với hai biểu thức tùy ý A và B ta cũng có :

$$\boxed{(A - B)^2 = A^2 - 2AB + B^2} \quad (2)$$

Học sinh có thể tự tìm được hằng đẳng thức (2) bằng cách thực hiện phép nhân $(A - B)(A - B)$.

?4 Phát biểu hằng đẳng thức (2) bằng lời.

Áp dụng

a) Tính $\left(x - \frac{1}{2}\right)^2$.

b) Tính $(2x - 3y)^2$.

c) Tính nhanh 99^2 .

3. Hiệu hai bình phương

?5 Thực hiện phép tính $(a + b)(a - b)$ (với a, b là các số tùy ý).

Từ đó rút ra $a^2 - b^2 = (a + b)(a - b)$.

Với A và B là các biểu thức tùy ý ta cũng có :

$$\boxed{A^2 - B^2 = (A + B)(A - B)} \quad (3)$$

?6 Phát biểu hằng đẳng thức (3) bằng lời.

Áp dụng

a) Tính $(x + 1)(x - 1)$.

b) Tính $(x - 2y)(x + 2y)$.

c) Tính nhanh $56 \cdot 64$.

27 Ai đúng ? Ai sai ?

Đức viết :

$$x^2 - 10x + 25 = (x - 5)^2.$$

Thọ viết :

$$x^2 - 10x + 25 = (5 - x)^2.$$

Hương nêu nhận xét : Thọ viết sai, Đức viết đúng.

Sơn nói : Qua ví dụ trên mình rút ra được một hằng đẳng thức rất đẹp !

Hãy nêu ý kiến của em. Sơn rút ra được hằng đẳng thức nào ?

BÀI TẬP

16. Viết các biểu thức sau dưới dạng bình phương của một tổng hoặc một hiệu :

a) $x^2 + 2x + 1$;

b) $9x^2 + y^2 + 6xy$;

c) $25a^2 + 4b^2 - 20ab$;

d) $x^2 - x + \frac{1}{4}$.

17. Chứng minh rằng :

$$(10a + 5)^2 = 100a \cdot (a + 1) + 25.$$

Từ đó em hãy nêu cách tính nhẩm bình phương của một số tự nhiên có tận cùng bằng chữ số 5 .

Áp dụng để tính : 25^2 ; 35^2 ; 65^2 ; 75^2 .

18. Hãy tìm cách giúp bạn An khôi phục lại những hằng đẳng thức bị mực làm nhoè đi một số chỗ :

a) $x^2 + 6xy + \dots = (\dots + 3y)^2$;

b) $\dots - 10xy + 25y^2 = (\dots - \dots)^2$;

Hãy nêu một đề bài tương tự.

19. **Đố.** Tính diện tích phần hình còn lại mà không cần đo.

Từ một miếng tôn hình vuông có cạnh bằng $a + b$, bác thợ cắt đi một miếng cũng hình vuông có cạnh bằng $a - b$ (cho $a > b$). Diện tích phần hình còn lại là bao nhiêu ? Diện tích phần hình còn lại có phụ thuộc vào vị trí cắt không ?

LUYỆN TẬP

20. Nhận xét sự đúng, sai của kết quả sau :

$$x^2 + 2xy + 4y^2 = (x + 2y)^2.$$

21. Viết các đa thức sau dưới dạng bình phương của một tổng hoặc một hiệu :

a) $9x^2 - 6x + 1$;

b) $(2x + 3y)^2 + 2 \cdot (2x + 3y) + 1$.

Hãy nêu một đề bài tương tự.

22. Tính nhanh :

a) 101^2 ;

b) 199^2 ;

c) $47 \cdot 53$.

23. Chứng minh rằng :

$$(a + b)^2 = (a - b)^2 + 4ab ;$$

$$(a - b)^2 = (a + b)^2 - 4ab.$$

Áp dụng

a) Tính $(a - b)^2$, biết $a + b = 7$ và $a \cdot b = 12$.

b) Tính $(a + b)^2$, biết $a - b = 20$ và $a \cdot b = 3$.

24. Tính giá trị của biểu thức $49x^2 - 70x + 25$ trong mỗi trường hợp sau :

a) $x = 5$;

b) $x = \frac{1}{7}$.

25. Tính :

a) $(a + b + c)^2$;

b) $(a + b - c)^2$;

c) $(a - b - c)^2$.